

РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ФІЛОЛОГА

Чаплінська О. В.

кандидат філософських наук,

завідувач кафедри філософії та політології

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна*

Беззаперечним є той факт, що становлення й розвиток будь-якої галузі наукового знання актуалізує гносеологічно-методологічний потенціал філософії, іншими словами вона перш за все реалізує функцію концептуального ядра. Для гуманітарної парадигми надзвичайне значення має також те, що філософія виступає спонукою й креативною платформою, вводить «в атмосферу світоглядного запитування» [1]. На важливості присутності філософії в системі української вищої освіти неодноразово наголошували Леонід Губерський, Анатолій Конверський, Мирослав Попович, Петро Саух, Олег Хома та ін. Сьогодні підготувати висококваліфікованого професіонала поза розумінням місця відповідної спеціальності в загальній структурі наукового знання не видається можливим.

Застосування компетентнісного підходу в підготовці здобувачів філологічних спеціальностей дозволяє стверджувати, що філологічний простір – це не лише «о-мовлене буття» (за М. Гайдеггером), а співбуття всіх гуманітарних освітніх компонент: лінгвістичних, літературознавчих, філософських тощо. Освітньо-комунікативне середовище підготовки майбутніх філологів доповнюється такими освітніми компонентами, які мають на меті ознайомити здобувачів із проблематикою філософії мови, окреслити основні літературно-філософські ідеї, сформувані навички філософської рефлексії щодо створення, інтерпретації й поширення різних типів текстів. Адже унікальність і неповторність існування людини «о-мовлюється» й

фіксується в текстах, при аналізі яких філолог застосовує відповідну методологію, враховує соціокультурні особливості історичного часу появи тексту.

Філософія мови та літератури є відносно новими особливими стратегіями наукових досліджень. Становлення філософії мови пов'язують із обґрунтованим В. фон Гумбольдтом антропоцентричним підходом до мови. Однак лінгвістичний поворот у філософії ХХ ст. в підсумку проголосив мову альтернативою картезіанського *cogito*. У лінгвофілософських дослідженнях цього часу домінує розуміння мови як місця зустрічі людини й буття, що зумовлює появу нових стратегій осмислення філософії та мови: екзистенційно-онтологічну, феноменологічну, структуралістську тощо. Формування лінгвофілософської компетенції базується на дослідженнях українських науковців: Флорія Бацевича (Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень»), Тараса Возняка («Філософія мови»), Любові Дротянко («Філософські проблеми мовознавства»); а також на здобутках зарубіжних науковців, ідеї яких систематизовано в окремих наукових збірниках (до прикладу «Класики філософії мови від Платона до Ноама Хомського»), або ж маємо переклади визначних праць (Гайдеггер Мартін «Дорогою до мови»).

Водночас у ХХ ст. спостерігаємо й розвиток філософії літератури, що супроводжується появою значної кількості інтерпретаційних методик: герменевтична, феноменологічна, структуралістська, семіотична, постмодерністська тощо. Культурний та творчий потенціал майбутнього філолога забезпечується через усвідомлення закономірностей розвитку художньої літератури в контексті духовної культури, розуміння філософського змісту літератури, осмислення закономірностей відносин між філософією та літературою. Для формування літературної компетенції доцільно використовувати напрацювання Пітера Баррі («Вступ до теорії: літературознавство і культурологія»),

Володимира Єрмоленка («Далекі близькі. Есеї з філософії та літератури»), Івана Фізера («Філософія літератури»).

Якісні зміни змісту вищої освіти зумовлені впровадженням інновацій у освітній процес і націлені на підготовку майбутнього фахівця в перспективі інтелекту. Формуванню філософського потенціалу сприяє проблемно-орієнтоване навчання гуманітарних освітніх компонент. В межах тріади мова-література-філософія вкрай важливим є усвідомлення їх взаємозв'язку й взаємовпливів, що досягаються під час вивчення таких компонент, як «Філософія мови», «Філософія літератури», «Екзистенціалізм і література ХХ ст.», «Філософія мови і літератури».

Література:

1. Руденко О.В. Про необхідність та доцільність вивчення філософії у вищій школі. *Modern Directions of Theoretical and Applied Researches.-SWorld*. 2015. 17–29 March. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Rudenko-pro.htm> (дата звернення: 22.07.2022).